

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

VALVONTASUUNNITELMAN 2022 TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

SISÄLTÖ:

1. Johdanto	3
2. Yhteistoiminta-alue ja valvontakohteet	3
3. Terveysvalvonnan valvontasuunnitelman toteutuminen	4
3.1 Elintarvikevalvonta.....	4
3.2 Terveysturvallisuuslain mukainen valvonta.....	8
3.3 Tupakkalain mukainen valvonta ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	9
3.4 Muut terveysturvallisuuden tehtävät.....	10
3.5 Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuma.....	13
4. Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen	13
4.1 Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta	13
4.2 Eläinlääkäripalvelut.....	15
5. Toimintatuotot	16
6. Henkilövoimavarat ja niiden riittävyys.....	17

1. Johdanto

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen kuntien muodostama ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen vuoden 2022 valvontasuunnitelma hyväksyttiin ympäristöterveyslautakunnassa 14.12.2021 (§ 13). Tässä raportissa arvioidaan yhteistoiminta-alueen vuoden 2022 valvonnan toteutumista.

2. Yhteistoiminta-alue ja valvontakohteet

Taulukko 1: Yhteistoiminta-alueen asukasmäärä kunnittain vuonna 2022 (tilanne 31.12.2021)

Kunta	Asukasmäärä (henkilöä)
Siilinjärvi (isäntäkunta)	21297
Lapinlahti	9250
Kaavi	2778
Tuusniemi	2419
Rautavaara	1513
Yhteensä	37257

Taulukko 2: Vuoden 2022 valvontakohteiden määrä valvontalajeittain

Valvontalaji	Valvontakohteiden määrä*
Elintarvikevalvonta	302
Maidontuotantotilat	167
Terveydensuojelun valvonta	251
Tupakkalain valvonta	44
Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	26
Yhteensä	790

*) valvontasuunnitelman 2022 liite A:n mukaisesti

Terveysvalvonnassa on ollut käytössä helmikuusta 2019 lähtien VATI – ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontatietojärjestelmäohjelma, johon viranhaltijat syöttävät valvontakohde- ja valvontatiedot. Tietojärjestelmää on kehitetty valtakunnallisesti edelleen vuoden 2022 aikana. VATI- tietojärjestelmässä tiedot siirtyvät suoraan valtakunnallisiin tietoihin. EU-vesilaitosten tiedot raportoidaan erillisillä raportointilomakkeilla. Vuoden 2023 tietojen pitäisi siirtyä VATI-tietojärjestelmän kautta, kun näytteenottosuunnitelmat ja tulokset saadaan VATI-järjestelmään.

Vuoden 2022 tammikuussa ympäristöterveyspalveluiden toimistotilat siirtyivät Toivalan Lentokapteeniin yhteisiin tiloihin Sydän-Savon maaseutupalveluiden kanssa. Vuoden 2022 aikana etätyökäytännöt vakiintuivat. Työskentely on mahdollista myös Siilinjärven kunnan muissa toimitiloissa

Vuoden 2022 aikana pitkäaikaista resurssivajetta saatiin alkuvuodesta paikattua määräaikaaisella terveystarkastajan viralla ja syksyllä 2022 saatiin täyttää vakinaisesti pitkään täyttämättä ollut terveystarkastajan virka.

3. Terveysvalvonnan valvontasuunnitelman toteutuminen

Kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelman toteutuminen vuosittain ja toimittaa valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi sekä toteutuneiden valvontatietojen raportointi aluehallintovirastolle kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä, vuoden 2022 osalta alustavia tietoja on toivottu jo helmikuun 2023 loppuun mennessä. Aluehallintovirasto toimittaa toteumaraportin keskusvirastoille tarkastettuaan sen. Arviointi toteutetaan sähköisen Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) kautta. Arviointi tulee Valtioneuvoston asetuksen kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) 8 §:n perusteella tehdä ainakin seuraavien tekijöiden osalta:

1. tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin;
2. tarkastusten kattavuus;
3. näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä
4. valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen.

Kuntien valvontasuunnitelmien laatimisen ja toteutumisen arvioinnin ohjeena on käytetty Ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa vuosille 2020–2024 (Valvira, Ruokavirasto) sekä niiden toimialakohtaisia päivityksiä.

Arvioinnissa esitetään myös tarkastuksilla esiin tulleita epäkohtia valvontalajeittain sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määrystenmukaiselle tasolle.

3.1 Elintarvikevalvonta

Taulukko 3: Suunnitellut ja toteutuneet elintarvikevalvonnan tarkastukset vuonna 2022 kohdetyypeittäin

Kohdetyyppi	Kohteiden lkm*	Suunnitellut tarkastukset lkm	Toteutuneet tarkastukset lkm
Liha-alan laitokset	1	4	1
Kala-alan laitokset	3	9	8
Maitoalan laitokset	1	10	10
Muna-alan laitokset	2	1	1
Varastolaitos	2	0	2
Riistan käsittelytilat	4	1	0
Vilja- ja kasvisala	16	10	6
Elintarvikkeiden myynti	42	24	20

Elintarvikkeiden tarjoilu	149	88	76
Elintarvikkeiden kuljetus	9	8	0
Kontaktimateriaalitoiminta	4	3	0
Muut alkutuotannon valvontakohteet	69	0	0
Maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset	167	34	15
Yhteensä, lkm	469	192	139
Valvontasuunnitelman toteutuminen 72 %			

*) Valvontasuunnitelma 2022

Elintarvikehuoneistojen suunnitelluista tarkastuksista tehtiin 72 %. Elintarvikehuoneistoista, hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen tarkastukset toteutuivat lähes valvontasuunnitelman mukaisesti. Alueella oleva liha-alan laitos toimi vuonna 2022 vain osan vuotta. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin 8 kpl. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia ovat mm. asiakasyhteydenottoihin, Ruokaviraston valvontapyyntöön sekä ruokamyrkytyspäilyihin liittyvät tarkastukset. Vuonna 2022 valvonta-alueella ei todettu elintarvike- tai vesivälitteisiä epidemioita.

Valvonta-alueella tehtiin yksi elintarvikepetokseen liittyvä tutkintapyyntö marjojen ulkomyyntitoimijasta, josta syyttäjä teki esitutinnan lopettamispäätöksen vähäisyysperusteella. Lisäksi valvontayksikön tietoon tuli vuonna 2021 tehdystä tutkintapyyntöstä tehty päätös, jossa terveysrikossyyte hylättiin.

Ammattikeittiöistä keskuskeittiöt tarkastettiin kertaalleen (isoimmat kuuluisi tarkastaa kaksi kertaa vuodessa). Lisäksi tarkastettiin edellisenä vuonna tarkastamatta jääneitä tarjoilukeittiötä (ei ruuan valmistusta) ja pienempiä tarjoilupaikkoja, esim. kahviloita. Osa tarjoilupaikoista jäi tarkastamatta. Tarkastamatta jätettiin elintarvikkeiden kuljetustoiminta, myllyt ja hunajan pakkaajat. Tarkastamatta jääneet valvontakohteet siirrettiin tarkastettavaksi vuodelle 2023.

Valvontasuunnitelmassa painopisteenä olleet Oiva-rivit 2.2 Tilojen kunto, 2.3 Työvälineiden, kalusteiden ja laitteiden kunto, 3.1 Tilojen yleinen siisteys ja puhtaus, 3.2 Työvälineiden ja laitteiden puhtaus ja 13.3 Elintarvikkeiden markkinointi huomioitiin tarkastustyössä.

Alkutuotannon tarkastukset omalla valvonta-alueella eivät toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti mutta Kuopion kaupungille myytävät alkutuotannon tarkastukset puolestaan toteutuivat yli suunnitellun. Kuopion kaupungille myytävä laitosten valvonta toteutui suunnitelman mukaisesti.

Yleensä tarkastukset on tehty pääsääntöisesti suunnitelman mukaisesti ilman ennakkoilmoitusta ja silloin, kun valvontakohteessa on ollut toimintaa. Joitakin säännöllisen valvonnan tarkastuksia tehtiin sopimalla tarkastusaika etukäteen. Uuden toimipaikan ensimmäinen tarkastusaika sovitaan etukäteen.

Valvontasuunnitelman mukaiset elintarvikevalvonnan tarkastustiedot tallentuvat Ruokaviraston koordinoimaan Oiva-julkistamisjärjestelmään. Kohdekohtaiset elintarvikevalvonnan tiedot julkaistaan osoitteessa www.oivahymy.fi.

Taulukko 4: Siilinjärven, Itä-Suomen ja koko maan Oiva-tarkastuksen yleisarvosana / rivikohtainen jakauma arvosanoittain.

	Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut	Itä-Suomi	Koko maa
 Oivallinen	93 % / 59 %	92 % / 54 %	88 % / 48 %
 Hyvä	6 % / 34 %	6 % / 35 %	9 % / 37 %
 Korjattavaa	1 % / 6 %	2 % / 10 %	3 % / 14 %
 Huono	0 %	0 %	0 % / 1 %

Vähiten puutteita esiintyi laitos- ja keskuskeittiöissä sekä hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Eniten puutteita ilmeni ravintoloissa ja kahviloissa. Vähäisempiä (B, hyvä) sekä vakavampia (C, korjattavaa) puutteita ilmeni lähinnä liittyen tilojen, pintojen ja välineiden puhtauden ja kunnossapidon, elintarvikkeista annettavien tietojen, elintarvikkeiden lämpötilojen hallinnan tai henkilökunnan toiminnan laiminlyönteihin.

Uuden elintarvikelain mukainen valvonnan perusmaksu laskutettiin toimijoilta ensimmäisen kerran vuoden 2022 aikana.

Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet kunnissa vuonna 2022:

Kehittämisteema	Painopisteet 2022	Painopisteen kuvaus	Ympäristöterveyspalveluiden osallistuminen 2022
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	Valvonnan tulokset ohjamaan valvontaa		
	Kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3)	Kunnat laativat yhteenvetoon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun	Kyllä
	Puhtaanapito (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2)	Kunnat laativat yhteenvetoon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun	Kyllä
	Markkinointi (Oiva-rivi 13.3)	Kunnat laativat yhteenvetoon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun	Kyllä
	Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkitöjen valvontaprojekti (Oiva-rivit 13.1 ja 13.2)	Kunnat laativat yhteenvetoon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun	Ei

	Lämpötilavalvonta (Oiva-rivit IEH 6.2 ja 6.4)	Kunnat osallistuvat suunniteluun	Painopiste siirtyi vuodelle 2023
	Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)	Kunnat toteuttavat painotettua valvontaa, osallistuu koulutuksiin	Painopiste siirtyi vuodelle 2023
	Valvojan työkalupakki Alustavia työkalupakin osaluokkia ovat virkamiehen vastuut ja velvollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tiedon löytäminen ja hyödyntäminen, tarkastuksen toteuttaminen ml. etätarkastukset, vuorovaikutus ja valmentava ote sekä johtaminen – esimiehen vastuut ja velvollisuudet.	Kunnat osallistuvat koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään.	Kyllä
	Kohteet valvonnan piiriin Kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat. Aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle	Kunnat tarkastuksilla valvoivat, että toiminta vastaa ilmoitettua	Kyllä
	Sähköisen asioinnin kehittäminen 1.Luonnonmukainen tuotanto: Sähköinen asiakaspalvelu 2020–2022 2.Rehuvalvonta 2021-2024: Qlik (Erakko-Elmo) kehittäminen raportoinnin tarpeisiin, sähköisen asioinnin laajentaminen 3.Elintarvikevalvonta: VATIn jatkuva kehittäminen 4.Alkoholivalvonta: Alkoholielinkeinorekisterin uudistaminen	Kunnat osallistuvat kehittämiseen soveltuvin osin	Kyllä
Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä	Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen	Kunnat osallistuvat suunniteluun ja yhteistyötapaamisiin	Kyllä
	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020-2024	Kunnat toteuttavat painotettua valvontaa	Ei
Valmius ja kriisinhallinta	Pandemiavalmiuden kehittäminen -koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa	Kunnat osallistuvat työryhmiin, onnistumisen arviointiin ja valmiuden kehittämiseen	Kyllä

*) Elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaan ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelmaan osallistutaan, mikäli Ruokavirastolta tulee näytteenottopyyntö.

3.2 Terveystoimintalain mukainen valvonta

Taulukko 5: Terveystoimintalainvalvonnassa suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset vuonna 2022 kohdetyypikohtaisesti

Valvontakohdetyyppi	Valvonta-kohteiden lkm	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot (lasten ja nuorten kohteet)	15	6	3
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	34	11	4
Liikunta ja virkistystoiminta	35	20	22
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	29	15	12
Sosiaalihuollon palvelut	52	28	25
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	27	9	3
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m ³ /d)	3	3	2
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m ³ /d) tai muu asetuksen 1352/2015 mukainen kohde	44	31	25
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	12	4	0
Yhteensä	251	127	96
Valvontasuunnitelman toteutuminen 76 %			

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset toteutuivat vuonna 2022 76 %.

Talousveden valvonnassa painopiste oli edellisten vuosien tapaan Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015 mukaisten valvontatutkimusohjelmien päivittämisessä asetuksen mukaisiksi. Lisäksi panostettiin talousvesilaitosten riskinarviointityöhön. Osuuskuntia/laitoksia ohjeistettiin riskinarviointin tekemisestä WSP-työkalulla. WSP-työkalun käyttöä ja riskinarviointin tekoa ohjeistettiin osuuskunta/laitoskohtaisesti myös etäyhteyksin. Talousveden

valvojat kokoustivat säännöllisesti ELY-keskusten, aluehallintoviraston ja kuntien välisen tilannekuvapalaverien muodossa.

Vesilaitosten talousveden laatua valvotaan laitospöytäisten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Talousveden laatu on yhteistoiminta-alueella täyttänyt Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa 1352/2015 ja 401/2001 asetetut laatuvaatimukset ja -tavoitteet.

Kylpylöiden, yleisten uima-altaiden ja uimarantojen uimaveden laatu on täyttänyt lainsäädännön vaatimukset. Kylpylöiden toiminnanharjoittajat hoitavat itse allasveden valvonta- ja käyttötarkkailun näytteenoton. Näytteenoton laadun varmistamiseksi terveydensuojeluviranomainen ottaa rinnakkaisnäytteitä ja opastaa näytteenottajia tarvittaessa. Uimarantavesien näytteenoton hoitaa edelleen terveysvalvonta. Uimarannoilta ja talviuintipaikoilta otettiin yhteensä 44 näytettä. Terveysvalvonta on tehnyt ympäristönsuojelun kanssa Siilinjärvellä sinileväseurantaa kahdeksalta havaintopaikalta, joista suurin osa on valtakunnallisia leväseurantapaikkoja.

Terveydensuojeluvalvonnan painopisteet olivat omavalvonnan tukeminen sekä elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Vuonna 2022 tehtiin alueen terveydensuojeluvalvonnan kohteille omavalvonnan ohje, jota on lähetetty toimijoille tarkastuskertomusten liitteenä.

Julkisten rakennusten valvontaa tehdään riskiperusteisesti ja osassa kohteita tarkastustiheyttä on nostettu riskinarvioinnin perusteella.

Vuoden 2022 aikana terveydensuojeluvalvonnassa oli useita pidempiä poissaoloja, jotka osaltaan vaikuttivat toteumaan. Lisäksi yksi terveysvalvontaa tekevä tarkastaja toimi tammi-maaliskuun 2022 ympäristöterveysjohtajana oman toimensa ohella, jolloin hänen työpanoksestaan noin 40 % oli käytettävissä terveysvalvonnan työtehtäviin.

3.3 Tupakkalain mukainen valvonta ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Tupakkalakiin perustuvaa valvontaa tehtiin pääsääntöisesti elintarvike- ja terveydensuojelun valvontatarkastusten yhteydessä.

Taulukko 6: Tupakkalain valvonnassa suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset vuonna 2022 kohdetyypikohtaisesti

Kohdetyyppe	Kohteiden lkm *)	Suunnitellut tarkastukset, lkm	Toteutuneet tarkastukset, lkm
Vähittäismyynti	45	27	12
Ravintola tai muu ravitsemistila, jossa on erillinen tupakointitila	1	0	0
Yhteensä, lkm	56	27	12
Valvontasuunnitelman toteutuminen 44 %			

*) valvontasuunnitelma 2022

Nikotiinivalmisteiden myynnin valvontatarkastuksia tehtiin samoissa kohteissa kuin tupakkatuotteiden myynnin valvontaa. Vuonna 2022 yhteistoiminta-alueella oli 45 tupakan vähittäismyyntipaikkaa ja 26 nikotiinivalmisteiden myyntipaikkaa, joista 12 myyntipaikkaa tarkastettiin.

3.4 Muut terveysvalvonnan tehtävät

Terveysvalvonnalle muut lainsäädännössä mainitut tehtävät vievät paljon aikaa. Muita tehtäviä ovat valtakunnallisen VATI-ohjeistuksen (Ohje elintarvike-, kuluttajaturvallisuus-, terveydensuojelu- ja tupakkalain valvontatietojen tallentamisesta valvontatietojärjestelmään, https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/VATI2_ohje_160115.pdf) mukaisesti:

Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset

Suunnitelman ulkopuolisiin tarkastuksiin lasketaan mukaan esimerkiksi asunnontarkastukset ja valituksen tai epäilyn perusteella tehdyt tarkastukset sekä osa seurantatarkastuksista. Asunnontarkastuksiin liittyy usein useammassa vaiheessa tehtäviä rakennetutkimuksia ja niistä annettavat asiakirjalausekset. Suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrä vaihtelee vuosittain suurestikin. Vuonna 2022 ulkopuolisten tarkastusten määrä oli 15 kpl.

Asuntojen osalta yhteydenottoja tuli runsaasti, ja vireille tuli 12 kohdetta. Asuntojen terveyshaittaepäilytarkastukset ovat usein työllistäviä ja pitkäkestoisia ja vaativat useamman tarkastuksen kohteeseen. Vuonna 2022 on tullut vireille myös yksittäisiä hajuhaittaepäilyjä. Asunnontarkastukset pyritään aina tekemään kahden tarkastajan voimin työturvallisuuden sekä asiakkaan ja tarkastajan oikeusturvan varmistamiseksi.

Ilmoituksen ja hakemuksen käsittely

Ilmoituksia ja hakemuksia käsiteltiin kaikissa valvontalajeissa yhteensä 59 kpl. Määrä sisältää 18 talousvesilaitoksen riskinarvioinnin hyväksymishakemusta. Usein toiminnanharjoittajalta täytyy pyytää lisätietoja koskien ilmoitusta tai hakemusta.

Yhteydenotot (sisältäen ohjauksen ja neuvonnan)

Yhteydenotot ja niiden vaatimat toimenpiteet kirjattiin pääsääntöisesti VATI-tietojärjestelmään sekä pienemmät yhteydenotot osin myös erilliseen Excel-taulukkoon. Yhteydenottoon reagoidaan sen laadusta riippuen viipymättä, työtilanteen ja riskinarvioinnin mukaisesti.

Vuonna 2022 tuli runsaasti yhteydenottoja rottahavainnoista ympäri yhteistoiminta-alueita. Niiden tiimoilta annettiin paljon neuvontaa ja ohjeistusta, laadittiin tiedotteita ja annettiin lehtihaastatteluja. Tarvittaessa yksittäisiin kohteisiin tehtiin myös katselmuksia.

Muu viranomaistyö

Muuhun viranomaistyöhön lasketaan seuraavat asiat:

- Katselmukset
- Neuvottelut ja viranomaispalaverit
- Kouluttaminen
- Koulutukseen osallistuminen
- Tiedottaminen
- Raportointi

Muuta viranomaistyötä oli vuonna 2022 yhteensä noin 200 htpv verran (sisältäen valmistautumisen ja perehtymisen).

Koulutussuunnitelman mukaiseen täydennyskoulutukseen käytettiin terveysturvallisuuden yksikössä henkilöä kohden keskimäärin 8,1 htpv eli yhteensä 57 htpv.

Näytteenotto ja mittaukset

Viranhaltijoiden tekemiä näytteenottoja/-mittauksia oli vuonna 2022 yhteensä 83 kpl terveydensuojelun ja elintarvikevalvonnan osalta. Määrä pitää sisällään elintarvikevalvonnan osalta näytteenottosuunnitelman mukaiset näytteet sekä vierasainevalvonta näytteenoton. Terveysturvallisuuden osalta näytteet ovat pääasiassa uimavesinäytteitä.

Annetut lausunnot

Terveysturvallisuusviranomaiselta pyydetään lausuntoja mm. kaava-asioihin, ympäristölupa-asioihin, valtakunnallisiin valvontaohjelmiin ja -ohjeisiin liittyen. Lausuntoja annettiin vuonna 2022 yhteensä 24 kappaletta. Lausunnoista merkittävin oli Yaran TULE-hankkeen YVA-ohjelmasta annettu lausunto.

Kehittämistyö

Vuoden 2022 aikana toimintaa kehitettiin osallistumalla LaatuNet koulutuksiin ja pitämällä ensimmäinen LaatuNet laadunhallintajärjestelmän mukainen johdon katselmus. Yksi toimialueen viranhaltija aloitti LaatuNetin sisäisen auditoijan koulutuskokonaisuuden suorittamisen. Syksyllä 2022 järjestettiin koko henkilökunnalle yhteinen kehittämisspäivä teemoina koko kunnan tietoturva ja toimialueen riskienhallinta.

Vuoden 2022 aikana yksikköön tehtiin Listeria ketjuauditoinnin yksikkökohtainen purku-tilaisuus sekä Ruokaviraston ohjaustilaisuus maitoalan valvonnasta. Käynneillä saatu palaute huomioidaan yksikön toiminnassa. Yksikön tietoon tuli 3 kanteluratkaisua aluehallintovirastolta, lautakunta on käsitellyt kanteluratkaisut ja ne on huomioitu yksikön toiminnassa.

Aluehallintovirasto arvioi vuonna 2022 Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden valvontasuunnitelmaa. Valvontasuunnitelmaa kehitettiin vuodelle 2023 aluehallintoviraston kommenttien perusteella.

Elintarvikevalvonnassa valvontatietojen julkistamisjärjestelmään Oivaan liittyvää kehittämistä jatkettiin yhdenmukaistamalla käytäntöjä jopa yli valvontayksikkörajojen. Terveysturvallisuuden puolella koulujen ja päiväkotien terveydellisten olojen tarkastusten kehittämistä tehtiin pitkäjänteisesti mm. kunnan muiden sidosryhmien kanssa yhteistarkastuksilla.

Tutkintapyyntö

Valvonta-alueella tehtiin yksi elintarvikepetokseen liittyvä tutkintapyyntö marjojen ulkomyyntitoimijasta, josta syyttäjä teki esitutinnan lopettamispäätöksen vähäisyysperusteella. Lisäksi valvontayksikköön saatiin tiedoksi vuonna 2021 tehdyn terveysrikos tutkintapyyntö päätös. Toimija ei saanut asiassa tuomiota.

Matka-ajat

Terveysvalvonnan henkilöstöltä kului työaikaa työmatkoihin/-ajoihin noin 28 htpv vuoden 2022 aikana.

Taulukko 7: Terveysvalvonnassa vuonna 2022 tehdyt muut tehtävät

<i>Tehtävä</i>	<i>Lukumäärä (kpl)</i>	<i>Arvio htpv</i>
<i>Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset</i>	23	46
Ilmoituksen ja hakemuksen käsittely (pl. talousveden riskinarvioinnin hyväksymishakemukset)	41	24
Yhteydenotot	290	75
Talousveden valvontatutkimusohjelmat sisältäen näytteenottosuunnitelman	14	98
Näytteenottosuunnitelmat	4	16
Vettä toimittavien laitosten riskinarviointi (hyväksytyt arvioinnit + yhteistyö laitosten kanssa)	18	55
Muu viranomaistyö <ul style="list-style-type: none">• Katselmukset• Neuvottelut ja viranomaispalaverit• Kouluttaminen• Koulutukseen osallistuminen• Tiedottaminen• Raportointi• VATI		257
Näytteenotto ja mittaukset	83	15

Epidemiaepäilyt	3	6
Tutkintapyyntö	1	10
Matka-ajat		28
Annetut lausunnot	24	72
Yhteensä		702 htpv =3,1 htv*

*1henkilötyövuosi = 220 henkilötyöpäivää

3.5 Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuma

Valvontasuunnitelmassa esitetään kunkin valvontalajin suunnitellut tarkastukset vuodelle 2022 (liite A).

Taulukko 8: Toteutuma valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista

*ml. maidontuotantotilojen hygieniavalvonta

Valvontalaji	2022	2021	2020	2019	2018
Elintarvikevalvonta*	73 %	63 %	55 %	67 %	90 %
Terveydensuojelun valvonta	76 %	57 %	52 %	52 %	83 %
Tupakkalain valvonta	44 %	81 %	46 %	55 %	100 %
Toteuma yhteensä	71 %	63 %	53 %	62 %	88 %

4. Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen

4.1 Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta

Vuonna 2020-2022 tehdyt eläinsuojelu- ja eläintautilainsäädännön mukaisten tarkastusten määrät näkyvät alla olevassa taulukossa. Kaikki vakavat epäilyyn perustuvat eläinsuojelukäynnit tehtiin tapauksen kiireellisyydestä riippuen viimeistään noin kuukauden kuluessa epäilyilmoituksen saapumisesta, kiireelliset tapaukset nopeammin pääsääntöisesti saman viikon aikana tai jopa samana päivänä. Kiireettömiä eläinsuojelukäyntejä ja eläinsuojelusuostarkastuksia siirtyy työvoimatilanteesta johtuen osittain myös vuodelle 2023.

Ns. määräaikaistarkastukset kohdentuvat eläinsuojelulain 24 § mukaisiin ilmoituksenvaraisiin seura- ja harraste-eläinten pitopaikkoihin (esim. kennelit, hevostallit, eläinmyymälät ja eläinkaupat). Näiden kohteiden tarkastukset pyritään tekemään 4-5 vuoden välein.

Lemmikkieläinten kohdalla epäily kohdistui useimmiten eläimen riittämättömään liikuntaan ja eläimen pitopaikan tai pidon puutteisiin. Sairaana lemmikin asianmukainen hoito on laiminlyöty entistä useammin. Tuotantoeläinten eläinsuojeluepäilyissä syynä oli useimmiten pitopaikan ahtaus ja eläinten likaisuus. Tuotantoeläimiin kohdistuvien epäilyilmoitusten taustalla on usein tilalla tehdyt havainnot tai teuraseläinten huono kunto. Myös tuotantoeläimillä oli vuonna 2022 useampia eläinsuojeluilmoituksia, joiden taustalla oli sairaan eläimen hoidotta jättäminen tai myöhäinen hoidon aloittaminen.

Lemmikkien osalta tilanne korjaantui usein neuvonnalla tai määräyksellä ja lyhyellä määräajalla mutta myös lemmikkien osalta suuntauksena näyttäisi oleva tapausten pitkittyminen. Entistä useammin lemmikille on täytynyt etsiä kokonaan uusi pitopaikka tai se on jouduttu lopettamaan. Tuotantoeläinten osalta tilanteet usein pitkittyvät ja asian ratkaiseminen vaatii yleensä enemmän aikaa ja useamman tarkastuskäynnin samaan kohteeseen. Pitkittyneitä ja hankalia tapauksia on hoidettu yhteistyössä Itä-Suomen aluehallintoviraston ja poliisin kanssa mutta tapauksia on nyt pystytty paremmin hoitamaan loppuun asti myös omalla valvontaeläinlääkäritiimillä.

Alueella ei todettu helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja. Vuoden 2022 aikana alueella oli useampia työllistäviä nautakarjien salmonellatapauksia ja niihin liittyviä näyteenottoja. Muut eläintauteihin liittyvät valvontatehtävät olivat pääsääntöisesti vastustus- ja karitointiohjelmiin liittyviä tehtäviä ja valvottaviin eläintauteihin (esim. salmonella, EHEC, esikotelomätä, BKD, maedi-visna ja scrapie valvontaan) liittyviä tehtäviä. Vuonna 2022 alueella oli muutamalla hevostallilla kuukausittain AVI:lle ilmoitettava eläintauti, hevosen koronavirus ja herpesvirus epidemiat.

Valvontaa varten oli vuonna 2022 2,8 valvontaeläinlääkäriä virkaa (1,0 ja 1,0 sekä 0,8) joista yhdestä myydään 0,4 henkilötyövuoden työpanos Tervon ympäristöterveyspalveluille. Tervo sopimuksen voimassaolo päättyi vuoden 2022 loppuun. Eläinsuojeluilmoitusten ja käyntien määrä on vuoden 2022 aikana ollut selvässä kasvussa. Tervolle myytävä palvelu ei tästä syystä toteutunut täysimääräisesti vuonna 2022. Resurssit on tarvittu oman alueen virkatehtävien hoitoon ja silti vasteajat sekä ensimmäisissä tarkastuksissa että uusintatarkastuksissa ovat olleet kasvussa. Kaikki kiireelliset eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtävät on kuitenkin saatu hoidettua. Eläinsuojelutapausten vakavuus on lisääntynyt koko ajan. Jos virkoja ei saada lisättyä, on vaarana, että myös kiireellisiä tehtäviä jää hoitamatta tai niiden hoitaminen viivästyy ja nykyiset viranhaltijat uupuvat ja vaihtavat työpaikkaa. Valtaosa eläinsuojelutarkastuksista tehdään parityönä minkä vuoksi neljäs valvontaeläinlääkäri nopeuttaisi ja tehostaisi toimintaa.

Valvontaeläinlääkäreitä on tällä hetkellä 3 henkilöä, joten praktikoiden tekemä eläinsuojeluvälivalvonta on vähäistä ja painottuu kiireellisiin päivystystapauksiin. Koska alueella päivystää koko ajan kaksi praktikkoeläinlääkäriä, on omalle asiakkaalle tehtävät eläinsuojelutarkastukset pystytty minimoimaan. Kaikki henkilötietoja sisältävät eläinlääkintähuollon asiakirjat on tallennettu Siilinjärven kunnan sisäisiin verkkokansioihin, joihin on käyttöoikeudet vain eläinlääkintähuollon omalla henkilöstöllä.

Henkilövajauksen takia kaikkia vuodelle 2022 suunniteltuja maidontuotantotilojen hygieniatarkastuksia ei saatu tehtyä. Vuonna 2022 Kuopioon tehtiin 54 kpl (138% toteuma) ja YT-alueelle 15 kpl (44 % toteuma) yhteensä 69 kpl (95% toteuma) maidontuotantotilojen

hygieniatarkastuksia. (2021 YT alue 123 %, Kuopio 21 %, molemmat alueet yhteensä 67 %).

Taulukko 9: Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonnan käyntimäärät vuonna 2020 - 2022 yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa

	2020			2021			2022		
	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta
	Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset	
Yhteistoiminta-alue	102	10	20	97	0	43	120	0	45
Kuopio	126	5	29	97	0	41	138	0	21
Yhteensä	228	15	49	194	0	84	258	0	66
Yhteensä	243		49	194		84	258		66

4.2 Eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkäripalveluiden laatu ja määrä olivat kysyntään nähden riittävät. Myös terveydenhuoltopalveluita ja ei-kiireellisiä, perustason pieneläinpalveluita on voitu tarjota pääosin kysyntää vastaavasti. Kaikki vakituiset praktikkovirat on saatu täytettyä mutta sijaisten saatavuudessa on välillä ollut haasteita mikä on ajoittain aiheuttanut kuormittumista vakituisille viranhaltijoille. Pidemmällä aikavälillä vaikeudet sijaisten saatavuudessa voivat aiheuttaa vakavia haasteita eläinlääkäripalveluiden järjestämiselle.

Alueella on jonkin verran myös yksityisiä eläinlääkäripalveluita, erityisesti terveydenhuollossa ja pieneläinpalveluissa. Yksityiset palvelut vähentävät kunnaneläinlääkäreiden työmäärää niissä kunnissa, joissa on tarjolla sekä yksityinen että kunnallinen palvelu. Kunnaneläinlääkäreiden työmäärä vaihtelee jonkin verran eri toimipisteiden kesken. Töitä on vuonna 2022 pyritty tasaamaan myös toimipisteiden välillä. 1

Syksyllä 2022 yhden eläinlääkärin sivutoimipisteen toiminta Siilinjärven Hamulassa loppui ja kyseistä virkaa hoidetaan jatkossa Räisäläntien yhteisvastaanotolta käsin. Toimipisteverkoston arvioinnille ei toistaiseksi ole muuten ollut tarvetta, mutta mikäli eteen tulisi esim. yksittäisen vastaanoton lakkauttaminen, niin käytettävissä on vastaanottokohdattaiset käyntimäärät usean vuoden ajalta. Yhteisvastaanottojen myötä sivutoimipisteiden eläinlääkäritarvetta muokataan käyntimäärien ja kyseisen kunnan tarpeiden mukaan.

Suureläinpäivystyksessä on yksi päivystysalue ja kaksi päivystyspiiriä, jolloin alueella päivystää kaksi eläinlääkärinä yhtä aikaa. Pieneläinpäivystys on eriytetty koko yhteistoiminta-alueella. Pieneläinpäivystyksen järjestää Kuopion kaupunki, joka ostaa sen yksityiseltä toimijalta.

Kaikki kunnan palveluksessa olevat eläinlääkärit täyttävät eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 16.2 §:n ja -asetuksen (VnA 1031/2009) 2 §:n mukaiset vaatimukset. Eläinlääkintähuollon henkilöstölle laadittiin koulutussuunnitelma vuodelle 2022. Koronavuosien jälkeeseen koulutussuunnitelma toteutui nyt ensimmäistä kertaa lähes suunnitellusti ja kukin henkilö eläinlääkintähuollon osallistui keskimäärin noin 7,5 koulutuspäivään vuodessa.

Taulukko 10: Eläinlääkärikäyntien määrät yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa vuosina 2020 - 2022

	Eläinlääkärikäynnit 2020					Eläinlääkärikäynnit 2021					Eläinlääkärikäynnit 2022				
	pieneläimet		suureläimet			pieneläimet		suureläimet			pieneläimet		suureläimet		
	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys
YT-alue	4120	11	2166	93	684	4133	5	1954	94	622	4160	5	1862	116	518
Kuopio	2285	15	2924	209	708	2599	12	2815	189	592	2701	7	2674	197	634
Yht.	6405	26	5090	302	1392	6732	17	4768	283	1214	6861	12	4536	313	1152
Yhteensä	6431		6784			6749		6266			6873		6001		

5. Toimintatuotot

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen maksu. Siilinjärven ympäristöterveyspalveluilla oli vuonna 2022 voimassa ympäristöterveyslautakunnan 16.12.2020 (§ 14) hyväksymä maksutaksa, jossa tuntiveloitushinta oli 60 €. Vuonna 2022 elintarvike- ja terveydensuojelulain säännöllisen valvonnan kohteille tuli lakisääteinen 150 € valvonnan perusmaksu. Lisäksi tupakkatuotteiden myynnin vuosimaksua korotettiin 250 € -> 350 €.

Taulukko 11: Vuosien 2020–2022 valvontasuunnitelmiin perustuvasta valvonnasta sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä kertyneet tulot.

Osa-alue	2020	2020	2021	2021	2022	2022
	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset
Valvonnan perusmaksut					41700	-
Elintarvikevalvonta	10710	1196	9780	720	18690	2280
Elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto	10120	240	4870	240	4260	-
Vientitodistukset + lihantarkastusmaksut	7920	-	15840	-	8874	-
Terveystodistukset	11826	1920	9990	5760	20250	1200
Tupakkalain valvonta vuosimaksu	20325	180	19500	-	27025	1980
Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	1800	-	-	-	1800	-
Näytteenotto	2040	-	2280	-	1920	-
Tulot yhteensä € / vuosi	68299		68980+sisäiset 5460= 74251		129979	

Tulot perusmaksusta, valvontamaksuista ja hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä vuonna 2022 olivat yhteensä 129979 € euroa. Ympäristöterveydenhuollon toimintatuotot suunnataan täysimääräisesti oman toiminnan kustannusten kattamiseen.

Ympäristöterveyspalvelut ei voi periä maksua valvontasuunnitelman ulkopuolisista suoritteista, kuten lausunnoista, asiakasvalituksiin ja neuvontaan liittyvistä tarkastuksista ja palaverista.

6. Henkilövoimavarat ja niiden riittävyys

Ympäristöterveyspalveluiden käytettävissä olevat voimavarat olivat vuonna 2022 keskimäärin 26,9 htv (30 henkilöä).

Taulukko 12: Vuonna 2022* terveysvalvonnan sekä eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä hoitaneet henkilöt

* tilanne 31.12.2022

Virka / toimi	Viranhaltija	Tehtävät
Terveystar- kastajat	Roosa Lahnavik p. 044 740 1436, määräaikainen 1.1.- 30.9	Elintarvikevalvonta
	Anni Aallosvirta p. 044 740 1427, 1.7.2022-	Lapinlahti, Kaavi, Tuusniemi, Rautavaara: terveydensuojeluvalvonta pl. talousveden valvonta
	Tiina Aarni p. 044 740 1464 9.9.2022-	Terveydensuojelunvalvonta
	Antti Hartikainen p. 044 740 1434	Siilinjärvi: terveydensuojeluvalvonta pl. talousvesivalvonta
	Sirpa Hakkarainen p. 044 740 1458	Siilinjärvi, Lapinlahti, Rautavaara: talousveden val- vonta
	Ritva Savolainen puh. 044 740 1424	Siilinjärvi, Lapinlahti, Rautavaara, Tuusniemi, Kaavi: elintarvikevalvonta
	Mari Oikarinen puh. 044 740 1468 sij. Eetu Rahkonen	Talousvesivalvonta (Kaavi, Tuusniemi, Rautavaara), uimavedet, uima-allasvedet
Hallintosiht- teeri	Katja Närhi puh. 044 740 1425	toimistotehtävät
Ympäristöter- veysjohtaja	Kaisa Hartikainen p. 044 740 1435 1.4.2022-	Ympäristöterveysjohtaja, ympäristöterveydenhuollon johtaminen, lautakunnan esittelijä, elintarvikevalvon- taa
Valvonta- eläinlääkärit	Laura Rytönen p. 044 740 1480 Karoliina Eskelinen p. 044 740 1456 Petra Lihtamo p.044 740 1499	Eläinsuojeluvalvonta eläintautivalvonta elintarvikevalvonta (maidontuotantotilojen hygienia- valvonta)
Vastaava eläinlääkäri	Joni Pulliainen puh. 044 740 1423	Eläinlääkintähuollon suunnittelu ja järjestäminen elintarvikevalvonta (eläinperäisiä elintarvikkeita val- mistavat laitokset)

Kunnaneläinlääkärit	14 kpl (2 kpl viroista on osa-aikaisia)	praktiikka ja suureläimet, tautivalvonta
---------------------	--	--

Terveysvalvonnan henkilövoimavarat eivät täysin riittäneet valtakunnallisten valvontaohjelmien mukaisen tarkastustiheyden toteuttamiseen. Säännöllisen valvonnan toteuma oli vuonna 2022 71 %, johon vaikuttivat seuraavat asiat:

- Terveysvalvonnan henkilöstön poissaolot, osa-aikaisuudet sekä sisäiset sijaistusjärjestelyt
- Muut terveysvalvonnan tehtävät mm. ohjaus ja neuvonta, muu viranomaistyö sekä vesilaitosten riskinarviointien ja valvontatutkimusohjelmien laatiminen.

Valtakunnallisia tarkastustiheyksiä on tarkasteltu riskiperusteisesti valvontayksikön omassa valvontasuunnitelmassa. Suunnitelman ulkopuolisessa valvonnassa tärkeimmät akuutit työtehtävät, kuten erityistilanteet ja valitustapaukset, on hoidettu ensisijaisina. Terveysvalvonnan työn tulisi olla myös ennaltaehkäisevää kaikissa valvontalajeissaan. Tähän olemme pyrkinneet vaikuttamaan mm. laatimalla lausuntoja ympäristömme uusista toiminnoista, rakentamisesta ja alueiden käytön suunnittelusta sekä neuvomalla toimijoita ja kulluttajia.

Siilinjärvellä 28.2.2023

ympäristöterveysjohtaja
Kaisa Hartikainen